

Viite

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto kokoontuu Brysselissä 20.3.2023. Suomea kokouksessa edustaa valtiosihteeri Ann-Mari Kemell.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee kalastuspaketista, joka sisältää komission tiedonannon yhteisestä kalastuspolitiikasta nyt ja tulevaisuudessa, komission kertomuksen kalastus- ja vesiviljelytuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä, komission tiedonannon EU:n toimintasuunnitelmasta meriekosysteemien suojelusta ja ennallistamisesta kestäväen ja sopeutumiskykyisen kalastuksen varmistamiseksi, sekä komission tiedonannon EU:n kalastus- ja vesiviljelyalan energiasiirtymästä.

Suomi pitää kalastuksen kokonaispakettia yleisesti kannatettavana. Energiasiirtymän mahdollistamiseksi olisi kuitenkin monipuolistettava Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tukimahdollisuuksia erityisesti kalastusalan investointien osalta ja varmistettava, etteivät jäsenmaiden kalastuslaivastojen kapasiteettia koskevat säännökset muodostu energiasiirtymää rajoittavaksi tekijäksi.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee markkinatilanteesta erityisesti Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyksen jälkeen. Suomi katsoo, että elintarvikesektorin huoltovarmuus ja väestön ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee myös kauppaan liittyvistä maatalouskysymyksistä. Suomi tukee komissiota meneillään olevien kauppasopimusneuvotteluprosessien pikaisessa loppuun saattamisessa. Olemassa olevia sopimuksia tulisi hyödyntää mahdollisimman hyvin ja laajasti toimeenpanon ja aktiivisten vienninedistämistoimien kautta. On tärkeää, että sopimusten vaikutuksia omaan tuotantoon seurataan aktiivisesti, ja että kumulatiivisiavaikutuksia arvioiva selvitys päivitetään.

Kaupalla ja kotimaisella tuotannolla on molemmilla tärkeä rooli ruokaturvan takaamisessa. Kaupalla on myös keskeinen rooli siinä, miten pystymme luomaan ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväen ruokajärjestelmän niin EU:n sisällä kuin globaalisti. Toimia, joilla vaikutetaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamiseen tuontituotteille tulisi arvioida tapauskohtaisesti.

Lisäksi kokouksen asialistalla on useita puheenjohtajavaltio Ruotsin ja komission esille nostamia tiedotusasioita, kuten luonnon ennallistamista koskevaan asetusehdotukseen liittyvät maa- ja metsätalouden näkökohdat.

Asialista:**Kokoonpano: 2+2 (+2 kuuntelusalissa)**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Muut kuin lainsäädäntöasiat**KALASTUS**

Kalastuspaketti

- a) Tiedonanto, joka koskee yhteistä kalastuspolitiikkaa nyt ja tulevaisuudessa: kalastus- ja valtamerisopimus kohti kestäväää, tiedepohjaista, innovatiivista ja osallistavaa kalastuksenhoitoa
- b) Kertomus kalastus- ja vesiviljelytuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä
- c) Tiedonanto, joka koskee EU:n toimintasuunnitelmaa: meriekosysteemien suojele ja ennallistaminen kestävään ja sopeutumiskykyisen kalastuksen varmistamiseksi
- d) Tiedonanto, joka koskee EU:n kalastus- ja vesiviljelyalan energiasiirtymää

Komissio esittelee

Keskustelu

MAATALOUS

Markkinatilanne erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen

Komission ja jäsenvaltioiden tiedotusasia

Keskustelu

Kauppaan liittyvät maatalouskysymykset

Komission tiedotusasia

Keskustelu

Muut asiat

Maatalous

- a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Asetus luonnon ennallistamisesta – maa- ja metsätalousnäkökohdat
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

- b) Sianlihaa käsittelevän eurooppalaisen mietintäryhmän (European Pigeat Reflection Group) raportti
Komission tiedotusasia

- c) Tiedonanto ”Pölyttäjiä koskevan EU:n aloitteen tarkistaminen – Pölyttäjien olosuhteiden parantaminen” 5692/23
Komission tiedotusasia

Kalastus

- d) EU:n ja Marokon välisen kalastuskumppanuussopimuksen pöytäkirjan tulevaisuus
Latvian, Liettuan ja Puolan valtuuskuntien tiedotusasia

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/514/2023-MMM-3

Bondestam Orian

14.3.2023

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Yhteinen kalastuspolitiikka tänään ja huomenna: Kalatalous- ja merisopimus kohti kestäväää, tieteeseen perustuvaa, innovatiivista ja osallistavaa kalastuksenhoitoa – maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto kuulee kokouksessaan 20.3.2023 komission esittelyn tiedonannosta ja keskustelee siitä.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedokseen komission esittelyn ja maatalous- ja kalastusneuvostossa tiedonannosta käytävän keskustelun.

Suomi katsoo, että tiedonannossa esitetyt linjaukset avoimuuden lisäämiseksi, alueellistamisen jatkamisesta ja tieteen merkityksestä yhteisessä kalastuspolitiikassa ovat oikeasuuntaisia. Samoin tavoite kalakantojen kestävästä enimmäistuotosta on edelleen keskeinen. Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että voimassa olevaa yhteisen kalastuspolitiikan perusasetusta ei ole tarpeen merkittävästi uudistaa. Sen sijaan on tarpeen vahvistaa kalastuspolitiikan toimeenpanoa.

Suomi pitää komission kutsua jäsenvaltioiden, sidosryhmien, tiedeyhteisöjen ja komission väliseen kalatalous- ja valtamerisopimukseen (Fisheries and Oceans Pact) harkinnan arvoisena. Komission esittämät viisi periaatetta (säännösten toimeenpanon varmis-

taminen, avoimuus, kokonaisvaltainen lähestymistapa, toimialan sosioekonominen kestokyky ja sukupolvenvaihdos sekä panostaminen tulevaisuuteen tutkimuksella ja innovaatioilla) sopimuksen kehyksiksi ovat relevantteja myös Suomelle. Suomi katsoo, että mahdollisten toimenpiteiden tulee tarvittavilta osin perustua tieteelliseen tietoon ja olla oikeasuhtaisia, toteuttamiskelpoisia, kustannustehokkaita sekä kullekin alueelle sopivia (ratkaisut alueellistamismenettelyn mukaisesti) ja niiden sosioekonomiset vaikutukset tulee ottaa huomioon.

Suomi katsoo, että vihreä siirtymä on keskeinen muutostekijä myös kalataloudessa ja että muutostarpeet kalastusalusten voimanlähteissä (uusiutuvat ja vähäpäästöiset polttoaineet ja sähköistäminen) on tarpeen ottaa huomioon joustavalla tavalla kalastuslaitosten kapasiteettia (tonnisto BT ja konetehto kW) ja tukipolitiikkaa koskevissa säännöksissä. Tätä puoltaa myös siirrettävien käyttöoikeuksien soveltaminen tietyissä laivaston osissa. Suomi katsoo, että komission tulisi harkita yhteisen kalastuspolitiikan perusasetuksen ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoasetuksen muuttamista tältä osin.

Lisäksi Suomi katsoo, että merituulivoiman kasvu on syytä suunnitella niin, että se ei vaaranna kalakantojen tilaa ja lisääntymisalueita tai kalastuksen harjoittamisen mahdollisuutta.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonannon tarkoituksena on raportoida yhteisen kalastuspolitiikan toiminnasta YKP:stä annetun perusasetuksen 49 artiklan perusteella sekä esittää visio ja tie kohti kestäväää tulevaisuutta. Se täydentää toimintasuunnitelmaa, joka koskee meriekosysteemien suojelua ja ennallistamista ja tiedonantoa kalastuksen ja vesiviljelyn energiasiiirtymästä sekä raporttia kalastustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä.

Komissio katsoo, että vuonna 2013 toteutetun reformin jälkeen on saavutettu konkreettista edistymistä kohti kestävämpää kalastusta. Kalastajat, kansalaisyhteiskunta, jäsenvaltiot ja EU ovat osallistuneet kriittiseen EU:n kalakantojen jälleenrakentamiseen ja laivastojen tuomiseen kannattavalle tasolle. Kun vuonna 2009 EU:lla oli vain viisi kalakantaa MSY tasolla, vuonna 2022 niitä oli yli 60.

Monivuotiset hoitosuunnitelmat muodostavat perustan kalastusmahdollisuuksien johdonmukaiselle vuotuiselle päätöksenteolle. Kestävyyden parantaminen sekä vakaiden lainsäädäntöpuitteiden ansiosta ennustettavuus on parantanut taloudellista tilannetta vuodesta 2013. Komission mielestä YKP on myös johtanut tehokkaiisiin ja hyvin organisoituihin kalastustuotemarkkinoihin.

Komissio katsoo, että YKP:n täysimääräiseen täytäntöönpanoon liittyy vielä useita haasteita. Nopeampaa ja merkittävämpää rakenteellista muutosta tarvitaan kalastuksen ja vesiviljelyn ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämiseksi. Tämä on tarpeen terveellisen meriympäristön palauttamiseksi ja elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi sekä alan kestokyvyn parantamiseksi, energiatehokkuuden lisäämiseksi ja hiilineutraaliuden edistämiseksi. Vesiviljelyn osalta komissio kehottaa jäsenvaltioita tukemaan innovaatioita ja hyviä käytäntöjä sekä alhaisen trofiatason tuotantoa, kuten simpukoiden ja levän viljelyä ja monen trofiatason vesiviljelyä (IMTA).

Komissio näkee YKP:ssa parantamistarpeita erityisesti seuraavissa asioissa:

- purkamisvelvoite sekä sen yhteiskunnalle ja kalastajille aiheuttamat kustannukset ja hyödyt,
- ympäristölainsäädännön ja siihen liittyvän järjestelmän täytäntöönpanon edistäminen,

- tietopohjan parantaminen ja ekosysteemiperusteisen lähestymistavan vahvistaminen, jossa otetaan huomioon sekä sosioekonomiset että ympäristöön liittyvät tavoitteet,
- ammatin tulevaisuus ja sukupolvenvaihdos,
- EU:n tutkimus- ja rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen,
- kiintiöiden jakaminen kansallisella tasolla ja prosessin avoimuus,
- laivaston kapasiteettikehys ja sen merkitys aluksella tehtävien rakenteellisten investointien kannalta, mukaan lukien alan energiasiirtymän tukeminen, ja
- sosiaalisten indikaattoreiden kehittämistä kalastuksenhoidon valmistelussa käytettävien sosioekonomisten raporttien luotettavuuden parantamiseksi.

Edellä esitetyn perusteella komissio kehottaa jäsenvaltioita, kalatalousalan sidosryhmiä ja tiedeyhteisöä liittymään komission kanssa erityiseen kalatalous- ja valtamerisopimukseen (Fisheries and Oceans Pact), jolla vahvistetaan yhteinen sitoumus nykyisen kalastuspolitiikan täysimääräiseen täytäntöönpanoon ja edistetään YKP:n tiettyjä osia koskevaa pohdintaa ja arviointia. Tämä edistäisi kalastusviranomaisten ja sidosryhmien välistä keskustelua politiikan tulevaisuuden varmistamisesta niin sosiaalisen kuin ympäristökestokyvyn muodossa. Sopimuksen keskeisinä periaatteina olisi:

- nykyisten säännösten noudattaminen sen varmistamiseksi, että kalastusta harjoitetaan kestävästi ja että kalastuksen kielteiset ympäristövaikutukset merkittävästi vähenevät,
- päätöksenteon ja hallinnon avoimuus,
- parempi hallintojärjestelmä, jolla kehitetään kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja otetaan huomioon myös muut meriympäristöön kohdistuvat paineet,
- kalastajien tunnistaminen merten isännöitsijöiksi sekä alan sosioekonomisen kestokyvyn ja ympäristöllisen kestävyuden tukeminen ja sukupolvenvaihdoksen edistäminen, ja
- tulevaisuuteen suuntautuva lähestymistapa tutkimuksen ja innovaatioiden lisäämisen ansiosta

Lisäksi komissio esittää toimenpiteitä seuraavan viiden eri otsikon alla:

- Ihmisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen kalastus- ja vesiviljely-yhteisöissä,
- Osallistuminen maapallon suojelemiseen,
- YKP:n hallinnon parantaminen,
- Sopeutuminen vaihteleviin kalastusintresseihin EU:n vesien ulkopuolella, ja
- Kestävän innovoinnin ja investointien mahdollisuuksia hyödyntävä YKP

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1380/2014, artikla 49.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komission esitelty tiedonannon EP:n kalatalousvaliokunnalle 3.3.2023.

Kansallinen valmistelu

Kalastusjaosto 10.3.2023

Eduskuntakäsittely

Tiedonantoa ei vielä ole käsitelty yhteistoiminnassa eduskunnan kanssa.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

EU:n yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään erityisesti laissa 1048/2016 ja valvontaa koskevassa laissa 1188/2014. Lisäksi kalastuslaki- ja asetus muodostavat toimialan keskeisen lainsäädännön.

Kalastuselinkeinon ohjaus kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 1144/1991 mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunnan hallituksella on edustaja kalastusjaostossa.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdottamien toimenpiteiden sekä yhteistyöhön perustuvan kalatalous- ja valtamerisopimuksen vaikutusten arvioiminen on vaikeaa. Parhaimmillaan ne edistävät kalastus- ja vesiviljelyalan kestävyyttä sekä taloudellista pohjaa. Toimien vaikuttavuutta voi heikentää tilanne, jossa niitä ei koeta relevanteiksi eikä siten sitoutumista kannustaviksi. Toimenpiteillä ei ole suoraa velvoittavuutta eikä siten myöskään suoria budjettivaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Tiedonannossa esitettyjen toimenpiteiden toteutus ja käytäntöön vienti riippuu pitkälti jäsenvaltioiden ja toimialan vastaanotosta sekä toimenpiteiden relevanssista kullakin merialueella ja toimialan osa-alueilla.

Asiakirjat

COM(2023) 103 final, komission tiedonanto

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, MMM/LVO, puh. 0295 162494

VAHVA-tunnus

EU/514/2023

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/74/2023-MMM-8

Vilhunen Jarmo

14.3.2023

Komission raportti Euroopan parlamentille ja neuvostolle asetuksen (EU) No 1379/2013 täytäntöönpanosta liittyen EU:n kalastus- ja vesiviljelytuotteiden markkinajärjestelyyn - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto kuulee neuvostossa 20.3.2023 komission raportin esittelyn ja jäsenvaltioilla on mahdollisuus keskustella raportista.

Suomen kanta

Suomi ottaa neuvoston kokouksessa tiedoksi komission raportin esittelyn ja raportista käytävän keskustelun.

Suomi katsoo, että raportissa esitetyt linjaukset tuottajajärjestöjen valvonnan tehostamisesta, kaupan pitämisen sääntöjen ja markkinastandardien toimeenpanosta ovat kannattavia. Lisäksi Suomi kannattaa linjausta, että jatkossa tulee kehittää kestävyyskriteerejä kalastus- ja vesiviljelytuotannolle ja pyrkiä tuoda niitä mukaan myös markkinastandardeihin. Lisäksi Suomi katsoo, että kalastus- ja vesiviljelytuotteiden kuluttajainformaatiovaatimuksia voitaisiin kehittää siten, että tieto pyyntimenetelmistä, pyyntialueesta ja viljelymenetelmästä olisi tarkempi.

Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että voimassa olevaa Euroopan kalastus- ja vesiviljelytuotteiden markkinajärjestelyasetusta ei ole tarpeen merkittävästi uudistaa, sen sijaan on tarpeen vahvistaa sen toimeenpanoa.

Pääasiallinen sisältö

Komissio on antanut raportin EU:n kalastus- ja vesiviljelytuotteiden markkinajärjestelyä (CMO) koskevan asetuksen 1379/2013 täytäntöönpanosta EU-jäsenvaltioissa. Raportissaan komissio toteaa markkinajärjestelyasetukseen tehdyt muutokset vuosina 2015 - säilyttämisen minimiviitekoot ja vuonna 2020 -Covid-pandemiaan liittyneet markkinakriisit.

Komissio on antanut tilannekatsauksen CMO-sääntöjen täytäntöönpanosta ja mahdollisista haasteista ja puutteista asetuksen täytäntöönpanossa sekä saavutuksista unionin yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteisiin pääsemiseksi. Raportissa on myös pohdittu myös mahdollisia parannusehdotuksia nykyisen lainsäädännön puitteissa tai mahdollisilla lisätoimilla, esimerkiksi mitä 'EU:n vihreä siirtymä' tai 'pellolta pöytään' -strategia voisivat tuoda lisäarvoa markkinajärjestelyyn.

Komissio kuvaa raportissaan mm. tuottajajärjestöjen määrää ja toimintaa jäsenvaltioissa. Mainittakoon, että Italiassa on 50 kpl, Espanjassa 36 kpl, Ruotsissa 7 kpl ja Virossa 7 kpl CMO:n mukaista kalastus- tai vesiviljelyalan tuottajajärjestöjä. Tuottajajärjestöjä on toiminnassa kaikissa muissa EU-rannikkojäsenvaltioissa paitsi Suomessa. Komissio kertoo tuottajajärjestöjen merkittävästä roolista YKP:n tavoitteiden toteuttamisessa erityisesti maissa jäsenvaltioissa, missä kalastus- tai vesiviljelytuotanto on hajallaan, erityisesti pienimuotoisen kalastuksen ja vesiviljelyn osalta. Komissio katsoo, että tuottajajärjestöjen läsnäolo on vahvistanut alkutuottajien asemaa suhteessa kalanostajiin ja vähittäiskauppaan ja osaltaan vahvistanut rannikkoyhteisöjen elonjäämistä hankalissa markkinatilanteissa. Pienimuotoisilta rannikkokalastajilta komissio on tosin saanut palautteena tietoa, että he eivät ole aina saaneet riittävästi hallinnollista ja/tai taloudellista tukea tuottajajärjestöjen perustamiseksi tai järjestön toiminnan pyrittämiseen.

Komissio kiinnittää huomiota tuottajajärjestöjen osittain puutteelliseen valvontaan jäsenvaltioissa ja aikoo jatkossa puuttua enemmän jäsenvaltioiden suorittamaan tuottajajärjestöjen asianmukaiseen valvontaan. Komissio toteaa, että tehokas tuottajajärjestöjen kautta tapahtuva kiintiöiden hallinnointi yhdistettynä vuosittaiseen markkinasuunnitelmaan on tehokas keino vastata shokkeihin markkinoilla, kuten esim. vuonna 2020 covid-pandemian aiheuttamaan markkinakriisiin. Komission korostaa raportissaan, että myös varastointitukimekanismin avaaminen uudelleen (1.2.2020-31.12.2020) ja laajentaminen koskemaan myös vesiviljelytuotteita auttoi tuottajia selviämään pandemiasta johtuvasta kalastus- ja vesiviljelytuotteiden markkinakriisistä.

Markkinajärjestelyyn kuuluu olennaisena osana kaupanpitämisen standardit, joiden avulla pitäisi mahdollista kestävien kalastus- ja vesiviljelytuotteiden riittävä tarjonta markkinoille sekä varmistaa tuotteiden reilu kilpailuasetelma ja tuotannon kannattavuus. Komission 2018-2019 tekemän arvioinnin perusteella kaupanpitämisen standardit ovat yleisellä tasolla tehokkaita ja relevantteja. Jäsenvaltioilla on kuitenkin standardien toimeenpanossa ja valvonnassa puutteita. Komissio toteaa myös, että nykyisillä markkinastandardeilla ei pystytä varmistamaan, että tuotteet on tuotettu ja markkinoitu kestäväällä tavalla. Arvion perusteella komissio esittää, että jatkossa tulee kehittää kestävyyskriteerejä myös kalastus- ja vesiviljelytuotannolle ja tuoda ne mukaan myös markkinastandardeihin.

Vuoden 2013 CMO –asetuksella uusittiin sääntöjä niin tuoreelle ja pakatuille kalatuotteille pakollisesta ja vapaaehtoisesta informaatiosta, jota kuluttajalle tulee tarjota. Kuluttajainformaation pakolliseksi tiedoksi säädettiin mm. kalastuspyydys ja tieto pyynti-/viljelyalueesta. Kalastuksen tieteellinen, tekninen ja talouskomitea (STECF) on korostanut, että CMO:n kuluttajainformaatiovaatimuksia tulisi kuitenkin edelleen tarkentaa näiltä osin, jotta tieto pyydyksestä, pyyntialueesta ja viljelymenetelmästä olisi tarkempi. Komissio ehdottaa, että kuluttajainformaation vapaaehtoisten tietojen lisäämistä (esim. kalastustuotteen aluksen lippuvaltio, eettistä/sosiaalista/ympäristö informaatiota, tarkempi tuotantomenetelmä, ravinnekoostumus jne.).

Komissio toteaa, että olennaiset tiedot kalatuote-eristä tulee kulkea koko tarjontaketjun alkutuottajasta kalanjalostukseen ja aina vähittäismyyntiin. Tämä voidaan saavuttaa vain tehokkaalla jäljitettävyyssysteemillä. Komissio on ehdottanut valvontarevisiossa jäljitettävyyden tehostamista lisäämällä jäljitettävyyksivaatimuksiin myös prosessoidut kalatuotteet.

Yleisinä johtopäätöksinä komissio toteaa, että unionin kalastustuotteiden markkinajärjestely (CMO) on ollut tehokas YKP:n tavoitteiden saavuttamisessa, erityisesti mitä tulee kalastus ja vesiviljely-yritysten kilpailukykyyn, markkinoiden tasapainoon ja läpinäkyvyyteen, mikä on varmistanut monipuolisen kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tarjonnan Euroopan kuluttajille. Huolimatta eräistä puutteista mm. tuottajajärjestöjen ja kaupanpitämisen sääntöjen valvonnassa, kuluttajainformaation ja jäljitettävyyden osalta, on CMO-asetuksen (EU) No 1379/2013 mukainen kalastustuotteiden markkinajärjestely osoittautunut menestykseksi. Komissio ei siis näe tarvetta markkinajärjestelmän kokonaisvaltaiseen uudistamiseen lähivuosina.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio on tiedottanut Euroopan parlamenttia raportista 3.3.2023

Kansallinen valmistelu

EU17-kalastusjaosto 10.3.2023

EU-ministerivaliokunta 15.-17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Kalastuselinkeinon ohjaus kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 1144/1991 mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunnan hallituksella on edustaja kalastusjaostossa.

Taloudelliset vaikutukset

Mahdollisten tulevien toimenpiteiden vaikutuksia toimialalle on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Toimenpiteillä ei ole suoria budjettivaikutuksia valtiontalouteen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Tiedonannossa esitettyjen toimenpiteiden toteutus ja käytäntöön vienti riippuu pitkälti jäsenvaltioiden ja markkinajärjestelystä vastaavan toimialan vastaanotosta.

Asiakirjat

COM(2023) 101 final, 1.2.2023

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Jarmo Vilhunen, MMM/LVO/EKY, jarmo.vilhunen@gov.fi,
p. 0504338531

VAHVA-tunnus

EU/74/2023

Liitteet -

Viite -

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/516/2023-MMM-2

Lehtinen Heikki

2.3.2023

Tiedonanto, joka koskee EU:n toimintasuunnitelmaa: meriekosysteemien suojele ja ennallistaminen kestävän ja sopeutumiskykyisen kalastuksen varmistamiseksi – maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee 20.3.2023 komission tiedonannosta, joka koskee EU:n toimintasuunnitelmaa: meriekosysteemien suojele ja ennallistaminen kestävän ja sopeutumiskykyisen kalastuksen varmistamiseksi.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti kalastuksesta aiheutuvien tutkittujen ympäristövaikutusten vähentämistä ja estämistä edistäviin toimiin sekä tiedonannossa esitettyihin mahdollisuuksiin säätää tällaisista toimista kansallisesti tai alueellisesti. Suomi korostaa yhteisen kalastuspolitiikan alueellistamisen merkitystä toimien toteutuksessa.

Suomi katsoo tiedonannon painopisteen olevan ekologisten seikkojen tunnistamisessa, mutta tiedonannossa tunnistetaan puutteellisesti esitettyihin toimiin liittyvä tarve kattaville vaikutusarvioinneille. Tiedonannossa ei tunnisteta riittävästi tarvetta analyysille esitettyjen toimien kalatalouspoliittisista vaikutuksista mukaan lukien taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset kalatalousalalle.

Suomi katsoo, että tiedonannossa esitetään jossain määrin liian optimistisesti tällä hetkellä päätöksentekoon käytettävissä olevan tiedon määrä ja laatu. Esitettyihin toimiin ei ole kaikilta osin olemassa riittävästi laadukasta tietoa toimien edellyttämään tieteelliseen

työhön. Tarvittavan tiedon keruu tulee aiheuttamaan kustannuksia ja uuden lainsäädännön tarvetta.

Suomi suhtautuu myönteisesti tiedonannossa tunnistettuun tarpeeseen lisätä tutkimusta ja tiedonkeruuta päätöksenteon pohjaksi. Samalla Suomi kuitenkin haluaa korostaa tutkimuksen ja tiedonkeruun räätälöintiä erityisesti päätöksenteon vaikuttavuuteen ja tarpeisiin nähden.

Tiedonannossa esitetyt aikataulut ovat eräiltä osin liian kunnianhimoisia. Suomi katsoo, että toimien toteutukselle on varattava realistinen aikataulu ja toimet olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa priorisoidusti ottaen kuitenkin huomioon jo voimassa olevan lainsäädännön velvoitteet.

Suomi suhtautuu myönteisesti sekä EU-tason että kansallisen yhteistyön tiivistämiseen hallinnon ja sidosryhmien välillä sekä kansallisen tiekartan laatimiseen tiedonannossa esitettyjen toimien toimeenpanemiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tiedonannossa tarkoitettuja toimia toteutettaisiin kansallisesti julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa. EU:n budjetin osalta rahoitus määräytyisi sitä koskevien linjausten mukaisesti.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonannossa esitetään toimintasuunnitelma (action plan) meren ekosysteemien suojelemiseksi ja elvyttämiseksi kestävästä sekä resilientin kalastuksen edistämiseksi. Toimintasuunnitelma on yhdistelmä kalastus- ja ympäristöpolitiikkaa. Komission tavoitteena on mm. nykyistä johdonmukaisempi kalastus- ja ympäristöpolitiikan toimeenpano sekä kestävyuden kolmen pilarin, ekoloogisuuden, talouden ja sosiaalisen ulottuvuuden tasapainoinen soveltaminen.

Toimintasuunnitelmassa esitetään erilaisia toimia joita jäsenmaiden tulisi tehdä kansallisesti tai alueellisessa yhteistyössä. Toimintasuunnitelmassa esitetään myös sellaisia toimia, kantoja, linjauksia tms. joita komission aikoo ehdottaa, toteuttaa tai edistää EU:ssa ja kansainvälisesti kahdenvälisesti, monenvälisesti tai kansainvälisissä järjestöissä kolmansien maiden kanssa. Toimintasuunnitelma sisältää jo olemassa olevan lainsäädännön toimeenpanoa koskevia toimia sekä uutta lainsäädäntöä edellyttäviä toimia.

Toimintaohjelma koostuu toimintakokonaisuuksista, joissa kussakin esitetään erilaisia toimia. Toimintakokonaisuuksia ovat mm. kalastuksen valikoivuuden edistäminen sekä meren herkkiin lajeihin ja merenpohjaan kohdistuvan kalastuksen ympäristövaikutusten vähentäminen, toimintaohjelman toimeenpanon edistäminen taloudellisin keinoin, tutkimuksen, tietopohjan ja innovaation edistäminen, kalastuksen valvonnan kehittäminen sekä hallinnon ja sidosryhmäyhteistyön kehittäminen.

Toimintakokonaisuudet koostuvat useista eri toimista. Tällaisia toimia ovat mm. kalastuksen sivusaalislajien sallittujen enimmäismäärien ja kynnyksarvojen asettaminen sekä toimet sivusaalismäärien minimoimiseksi, ankeriaan suojelun tehostaminen, kalastuksesta peräisin olevan meriroskan vähentäminen, pyydysten selektion edistäminen tutkimuksella, pyydystettävien kalojen koon optimointi, pohjatroulauksen merkittävä vähentäminen ja lopettaminen MPA:lla, riittävän rahoituksen mobilisointi, tutkimuksen edistämään pyydysten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja tiedonkeruuohjelmien päivitys uusia ja vanhoja tietotarpeita vastaavaksi, kalastuksen valvonnan tehostaminen sekä kansallisten tiekarttojen laadinta toimintasuunnitelman toteuttamiseksi. Toimintasuunnitelmassa esite-

tään myös erityisen uuden laajapohjaisen ryhmän perustamista komission toimesta. Ryhmän tehtävänä olisi mm. toimintasuunnitelman toteutuksen edistäminen ja toimintasuunnitelman toimeenpanon edistymisen seuranta.

Toimet sivuavat moni olemassa olevia kokonaisuuksia ja niiden puitteissa jo toteutettavia toimia. Tällaisia kokonaisuuksia ovat mm. kansallinen merenhoitosuunnitelma ja HEL-COM:n päivitetty Baltic Sea Action Plan (BSAP), BALTFISH työ sekä kansallisen lainsäädännön perusteella luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen säätely ja suojelu. Monien toimien taustalla on EU:n meriympäristön suojelua koskeva voimassa oleva lainsäädäntö, kuten meristrategiadirektiivi sekä luonto- ja lintudirektiivi. Tiedonannossa viitataan myös EU-tason strategiatyöhön kuten komission tiedonantoon sinisestä taloudesta (COM/2021/240).

Tiedonannossa sivutaan sekä EU-tason että kansallista biodiversiteettityötä ja komission asetusehdotusta ennallistamisesta ja jäsenmaiden sitoumuksia (pledges). Lisäksi tuodaan esille mm. EU:n sitoutuminen biologista monimuotoisuutta koskeviin tavoitteisiin kuten 30 % tavoitteeseen merialueiden suojelusta. Komission tiedonanto valtamerten hallinnoista ja yhteisen kalastuspolitiikan ulkoisesta ulottuvuudesta ovat johdonmukainen osa toimintasuunnitelmaa.

Tiedonannossa esitetään pohjatroulauksen merkittävää rajoittamista erityisesti alueilla, joissa merenpohjan ekosysteemin suojelu on perustetun suojelualueen (MPA, Marine Protected Area) perusta. Tiedonannossa painotetaan pohjatroulausta kestävämpien kalastusmenetelmien ja –välineiden sekä niiden käyttöön ottoa tukevan tutkimuksen keskeistä roolia ja mm. meristrategiadirektiivin edellyttämän kynnysarvon hyväksymistä koskien pohjan koskemattomuutta. Suomessa ei pohjatroulata.

Tiedonannon mukaan jäsenvaltioiden tulisi perustaa myös merellisiä suojelualueita (MPA) kalojen keskeisille kutu- ja poikasalueilla.

Osana meristrategiadirektiivin toimeenpanoa, tiedonannossa tuodaan esille jäsenmaiden velvoite, kansallisesti tai alueellisesti, asettaa kynnysarvo kalastuksessa sivusaaliiksi jääville lajeille. Kynnysarvo on ko. sivusaalislajin kuolleisuuden enimmäisarvo. Tämän jälkeen komissio, käyttäen CFP:n instrumentteja tieteellisen neuvon mukaisesti, esittäisi rajoituksia sivusaalismäärien rajoittamiseksi.

Euroopan meri-, kalastus-, ja vesiviljelyrahaston (EMFAF) lisäksi tiedonannossa tunnustetaan useita mahdollisia rahoituslähteitä toimintasuunnitelman toteuttamiseksi. Komission tarkoituksena on tukea jäsenvaltioita ponnisteluissa hyödyntää eri rahoituslähteitä.

Yksittäisistä lajeista tai lajiryhmistä ja niiden suojelun tai kestävä hyödyntämisen edistämistä tiedonannossa nostetaan esille mm. Itämeren pyöriäinen, Biskajanlahden delfiini, kilpikonnat, sampi, ankerias sekä hai- ja rauskulajeja.

Tiedonannossa tuodaan esille tarve vahvistaa tutkimusta, innovaatiota ja tietopohjaa. Osana tätä kokonaisuutta esitetään myös tiedonkeruun lisäämistä vapaa-ajankalastuksen vaikutuksista kalakantoihin ja meriympäristöön. Lisäksi jäsenvaltioiden EU:n kalatalousalan tiedonkeruun työohjelmia tulisi päivittää ottamaan huomioon nykyistä paremmin tiedonkeruu herkkien lajien jäämisestä sivusaaliiksi ja kalastuksen vaikutuksesta merenpohjaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU17 10.3.2023

EU-ministerivaliokunta 15.-17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

ST 6690/23 + COR 1 PECHE 55

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Heikki Lehtinen MMM/LVO, 040 7709496, heikki.lehtinen@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/516/2023

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/513/2023-MMM-2

Halonen Timo

14.3.2023

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle kalatalous- ja vesiviljelysektorin energiasiirtymästä – maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto kuulee neuvostossa 20.3.2023 komission tiedonannon EU:n kalatalous- ja vesiviljelysektorin energiasiirtymästä ja jäsenvaltioilla on mahdollisuus keskustella tiedonannosta.

Suomen kanta

Suomi tukee komission tiedonannossa esitettyjä suunnitelmia sekä viitekehystä. Energiasiirtymän vauhdittaminen fossiilisista polttoaineista uusiutuviin polttoaineisiin on tärkeä kokonaisuus kalatalouden yritysten kannattavuuden parantamisen ja toimialan ilmastotavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Se edellyttää erityisesti muutoksia kalastusalusten voimanlähteissä (uusiutuvat ja vähäpäästöiset polttoaineet ja sähköistämisen). Suomi kannattaa tiedonannossa esitettyjä panostuksia ja toimia tutkimus- ja kehittämistoimien vauhdittamiseen. Kalastuslaivaston kapasiteetin hallinnointiin ja rahoittamiseen liittyvä EU-lainsäädäntö rajoittaa tällä hetkellä kuitenkin huomattavasti yritysten mahdollisuuksia investoida uusiin energiatehokkaisiin aluksiin sekä energiatehokkaiden uudistusten toteuttamista olemassa olevissa aluksissa.

Kalatalouden energiasiirtymän tukeminen tulisi ottaa huomioon yhteisen kalastuspolitiikan perusasetuksessa (1380/2013) sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevassa asetuksessa (1139/2021). Suomi katsoo, että komission tulisi harkita

yhteisen kalastuspolitiikan perusasetuksen ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljely-rahastoasetuksen muuttamista tältä osin.

Pääasiallinen sisältö

Tiedonannossa kuvataan komission energiasiirtymää koskeva toimintasuunnitelma sekä esitetään näkemys ilmastoneutraalille kalatalous- ja vesiviljelysektorille.

Esitettyjen toimenpiteiden päämääränä ovat:

1. sektorin resilienssin ja sosioekonomisen suorituskyvyn vahvistaminen,
2. Yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) päätavoitteiden saavuttaminen,
3. kestävä, ilmastoneutraali ja kilpailukykyinen vesiviljelysektori EU:ssa,
4. varmistaa sektorin osallistuminen EU:n ilmasto-, biodiversiteetti-, terveys-, ja päästövähennystavoitteisiin sekä markkinamahdollisuuksien kasvattaminen näiden osalta.

Komissio näkee energiasiirtymässä kaksi pääsuuntaa: (1.) energiatehokkuuden parantaminen ja (2.) siirtyminen uusiutuviin, päästöttömiin tai vähähiilisiin energialähteisiin. Komissio toistaa tiedonannossaan, että olemassa oleva YKP:n lainsäädäntö tarjoaa ohjaavan viitekehyksen, joka tukee tavoiteltavaa energiasiirtymää.

Komissio ohjeistaa jäsenvaltioita tehokkaaseen kalastuslaivaston kapasiteetin hallintaan, jotta jäsenvaltioiden kalastuslaivaston käyttökaton alle jäävä kapasiteetti ohjautuisi paremmin uusien teknologioiden käyttöönottoon. Komission mukaan EMKVR-rahoitusta voidaan hyödyntää sektorin modernisaatioon ja innovaatiotoimenpiteisiin lainsäädännön puitteissa. YKP-lainsäädäntö kuitenkin kieltää yleisesti kalastuslaivastokapasiteetin lisäämisen. EMKVR-lainsäädäntö rajoittaa voimakkaasti toimenpiteitä, jotka liittyvät kalastusaluksen kalastuskapasiteettiin eli moottoreihin ja aluksen vetoisuuteen.

Tiedonannossaan tunnistetaan haasteet energiasiirtymälle, jotka ovat: teknologiset, tiedotaidolliset ja rahoitukselliset esteet. Näitä haasteita komissio pyrkii ratkaisemaan mahdollistavilla toimenpiteillä, jotka on jaettu neljään toiminta-alueeseen (hallintokehitys sekä sidosryhmäyhteistyö, tutkimus- ja innovaatiotoiminta sekä työvoiman ja liiketoimintaympäristön kehittäminen).

Hallintokehityksen sekä sidosryhmäyhteistyön kehittämiseen liittyen komissio aikoo perustaa EU:n kalatalouden ja vesiviljelyn energiasiirtymäkumppanuuden, joka kokoaa sektorin keskeiset sidosryhmät yhteen. Tavoitteena on, että vuoteen 2024 mennessä kumppanuus on tuottanut tiekartan sektorin energiasiirtymälle vuoden 2050 ilmastoneutraalitavoitteet huomioiden.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittämisen avulla komissio aikoo tuottaa tutkimusraportin olemassa olevista teknologioista, perustaa tiedonjakoalustan, arvioida poltto-ainehintojen vaikutuksia sektorin suorituskykyyn, rakentaa living-lab -hankkeita ja tutkia alueiden välistä yhteistyötä. Vuoden 2024 puoliväliin mennessä komissio arvioi lisäaineiston tarpeesta sektoripäästöseurantaa varten.

Työvoiman kehittämisen osalta komissio aikoo edistää ja kehittää EMKVR:n suoran hallinnon alla olevia avustusmahdollisuuksia liittyen ”sinisten työurien” hakumahdollisuuksiin sekä jatkaa sinisen talouden osaamiskumppanuuksia EU:n kestävästä sinisen talouden tiedonannon määrittämistä aihealueista.

Liiketoimintaympäristön kehittämisessä komission tukee jäsenvaltioita ohjaamaan EMKVR-rahoitusta konkreettisiin energiasiirtymään liittyviin investointeihin, kehittää tietotalustan rahoitusmahdollisuuksista ja –instrumenteista sekä edistää yhteistyötä Euroopan investointirahaston ja Euroopan investointipankin kanssa. Komissio pyytää jäsenvaltioilta kunnianhimoisia lähestymistapoja energiatehokkaiden investointien edistämiseen EMKVR:n sekä muiden rahastojen ja rahoitusvälineiden kautta.

Kansainvälisten järjestöjen suhteen komissio aikoo nostaa energiasiirtymän OECD:n kalastuskomiteassa, esittää kasvihuonepäästötavoitteiden kiristämistä IMO:n strategiassa sekä yleisesti edistää sektorin energiasiirtymään liittyvien hyvien käytänteiden vaihtoa kansainvälisissä järjestöissä (esim. OECD, IMO ja FAO).

Komission tavoitteena on arvioida vuosittain tiedonannossa esitettyjen toimintojen toteutusta ja tarvittaessa esittää uusia täydentäviä toimenpiteitä, mikäli siihen on tarvetta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1380/2014, artikla 49.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio on esitellyt tiedonannon Euroopan parlamentin kalatalousvaliokunnalle 3.3.2023

Kansallinen valmistelu

Kalastusjaosto 10.3.2023

EU-ministerivaliokunta 15.-17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

EU:n yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään laissa 1048/2016 ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevassa laissa 997/2021.

Kalastuselinkeinon ohjaus kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 1144/1991 mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Energianhinnan nopea kallistuminen Venäjän hyökkäyssodan vuoksi on heikentänyt voimakkaasti erityisesti kalastuslaivaston taloudellista tilannetta. Energiasiirtymän tukeminen on tärkeä toimenpide EU:n kalastuslaivaston taloudellisen kannattavuuden parantamiseksi ja myös ympäristötavoitteiden edistämiseksi.

Komission tiedonannossa esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittäviä investointeja olemassa oleviin kalastusaluksiin ja kokonaan uudentyyppisten kalastusalusten hankintaa. Tällä hetkellä kalastusyritysten kyky investoida uusiin teknologisiin ratkaisuihin tai sähköisiin kalastusaluksiin on heikko ilman julkista tukea, koska kyseessä olevat investoinnit ovat kalliita ja riskipitoisia (uudet teknologiat). Lisäksi kalastuslaivaston hallinnointiin sovellettavat kapasiteetti- ja tehorojoitukset ovat rajoittavia toimenpiteiden toteuttamisen näkökulmasta.

Komission tiedonannossa esittämät toimet luovat edellytyksiä energiasiirtymän toteuttamiselle kalatalouden alalla. Energiasiirtymän laajamuotoinen toteutuminen edellyttää toimivien ja kustannustehokkaiden teknologioiden kehittämistä. Teknologioihin liittyviä investointeja tulisi olla mahdollista vauhdittaa siirtymävaiheessa julkisella tuella käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2023) 100 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Timo Halonen, MMM/LVO, puh. 0295 162 411
Erityisasiantuntija Antony Starr MMM/LVO, puh. 02951 62106

VAHVA-tunnus

EU/513/2023

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-43

Virolainen Jukka, Sandholm Pekka

14.3.2023

Markkinatilanne erityisesti Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyksen jälkeen – maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee markkinatilanteesta 20.3.2023. Maatalouden erityiskomitea valmisteli keskustelua 6.3.2023.

Suomen kanta

Suomi ottaa komission tilannekatsauksen tiedoksi.

Tiedonannosta ruokaturvan takaamisesta ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistamisesta on annettu E-kirje E 41/2022 vp ja tiedonannosta lannoitteiden saatavuuden ja kohtuuhintaisuuden varmistamisesta on annettu E-kirje E 154/2022 vp.

Suomi katsoo, että elintarvikesektorin huoltovarmuus ja väestön ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut vakavan häiriön lannoite-, maataloushyödyke- ja energiamarkkinoiden toiminnalle ja tässä epävakaassa tilanteessa tulee huolehtia koko elintarvikesektorin toimintavarmuudesta ja varmistaa väestön ruokaturva.

EU:n ruoantuotanto on eräiden tuotantopanosten ja -materiaalien sekä jossain määrin

myös tuotantoon tarvittavan tekniikan osalta hyvin riippuvainen EU:n ulkopuolelta tulevasta tuonnista. Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta.

Suomi on huolissaan maatalouden tuotantokustannusten noususta ennätystasolle ja ylipäätään koko elintarvikesektorin kustannusten nousun vaikutuksesta kannattavuuden heikentymiseen, tuotannon määrään ja laatuun sekä näiden yhteisvaikutuksesta elintarvikkeiden hintojen nousuun.

Suomi suhtautuu myönteisesti komission esittämiin suoriin ja välillisiin keinoihin lannoitteiden saatavuuden ja kohtuuhintaisuuden varmistamiseksi.

Suomi pitää lisäksi hyvin tärkeinä toimina panostusta ravinteiden kierrätykseen, maaperän kasvukunnon parantamiseen sekä valkuaiskasvien viljelyyn ja kasviproteiinialan kasvattamiseen. Suomi pitää myös tärkeänä jatkaa ravinnehävikin vähentämistoimia ja tavoitetta korvata mineraalilannoitteiden käyttöä biomassoista ja jäte- ja sivuvirroista tuotetuilla lannoitevalmisteilla sekä vihreän ammoniakkin tuotannon edistämistä. Nämä toimet vahvistavat pitkällä aikavälillä EU:n ruokaturvaa ja ravinneomavaraisuutta.

Suomi katsoo, että komission tulee ryhtyä tarvittaessa EU:n perustamissopimuksen mukaisesti markkinoita tasapainottaviin ja tuotannon kannattavuutta sekä huoltovarmuutta vahvistaviin toimenpiteisiin.

Suomi korostaa tärkeyttä siirtyä kohti sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä, resilienttejä ja oikeudenmukaisia ruokajärjestelmiä niin Suomessa, EU:ssa kuin myös globaalilla tasolla

Pääasiallinen sisältö

Yleistä maataloustuotemarkkinoilta

Maatalouden markkinatilanteen kehitystä ovat viimeisen vuoden aikana ohjanneet tuotantopanosten korkeat hinnat ja saatavuushaasteet, maataloustuotannon heikko kannattavuus ja Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan aiheuttamat vaikutukset maataloussektorilla. Myös pitkään jatkunut eläintautitilanne, lintuinfluenssa ja afrikkalainen sikarutto vaikuttavat joidenkin maiden markkinoihin. Nämä tekijät yhdistettynä rahoitusmarkkinoiden yleiseen kiristymiseen vaikuttavat suoraan myös elintarviketeollisuuden toimintaympäristöön, tuotantokustannuksiin, hintakehitykseen ja heijastuvat kuluttajahintoihin. Hintojen kohoaminen vaikuttaa erityisesti kotieläintuotteiden kysyntää heikentävästi ja suuntaa ostoskäyttäytymistä kohti halvempia vaihtoehtoja. Kuluttajien ostovoiman heikentyminen lisää painetta elintarvikkeiden hintojen alentamiseksi ja merkitsee sitä, että tuottajien ja elintarviketeollisuuden on vaikeampi saada katettua kohonneita kustannuksiaan.

Venäjän pitkittynyt sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa edelleen maataloustuotteiden maailmanmarkkinatilanteeseen joko suoraan tai välillisesti. Sen ohella, että maatalousraaka-aineiden hinnat ovat pysyneet aiempia vuosia selvästi korkeammalla tasolla, niiden kauppavirrat ovat muotoutuneet uudelleen Mustanmeren alueen, pääosin Ukrainan, vientitoiminnan vaikeuduttua sekä Venäjälle asetettujen pakotteiden ja sen tekemien vastatoimien vuoksi. Sen lisäksi, että Venäjän toimet vaikuttavat kaikkeen EU:n maataloustuotantoon kohonneiden kustannusten kautta, Ukrainan naapurivaltioiden markkinat häiriintyvät EU:n vapautettua määrääjäksi maataloustuotekaupan Ukrainan kanssa.

Epävakaan tilanteen arvioidaan jatkuvan kansainvälisillä vilja- ja öljykasvimarkkinoilla ainakin tulevalla satokaudella 2023/24 ja heijastuvan suoraan kotieläinsektorin toimintaan sekä ylipäätään elintarvikemarkkinoille. Markkinoiden ennustettavuus jatkuu heikona huolimatta esimerkiksi Ukrainan vientitoiminnan sujumisesta osittaisella logistiikkakapasiteetilla.

Viljojen ja öljykasvien maailmanmarkkinahinnat ovat alentuneet toukokuun 2022 ennätysellisen hintahuipun jälkeen, mutta ovat edelleen aiempia vuosia korkeammalla tasolla. EU:ssa viljan markkinahintaa hyvin kuvaava leipävehnän vientihinta Ranskassa (fob Rouen) kohosi toukokuussa 2022 lähes 440 €/tn tasolle. Maaliskuun 2023 alussa hinta oli 280 €/tn. Markkinahintatilannetta on pitänyt rauhallisena viime vuoden ennätysellinen vehnäsato, pohjoisen pallonpuoliskon syysviljojen ilman suurempia ongelmia edennyt talvehtiminen sekä Venäjän kilpailukykyinen vientitoiminta ja ylipäätään maailmantalouden kehityksen hidastuminen. Kansainvälinen viljakauppasektori on ollut optimistinen sen suhteen, että Ukrainan viljanviennit jatkuvat Mustanmeren viljakuljetussopimuksen (Black Sea Grain Initiative) puitteissa.

YK:n Elintarvike ja maatalousjärjestön (FAO) ylläpitämä, päämaataloustuotteiden hinnoista koostuva, elintarvikehintaindeksin arvo on tasaisesti alentunut kymmenen viime kuukauden aikana. Indeksi kävi maaliskuussa 2022 ennätystasollaan ja helmikuussa 2023 sen arvo oli 18,7 % alempana.

Maakaasun futuurihinta (TTF) EU:ssa kohosi elokuussa 2022 huipputasolle ollen arvotaan kymmenkertainen vuoden takaiseen. Viime syyskuusta lähtien maakaasun futuurihinta EU:ssa on ollut aleneva, kun kaasun saatavuus ja varastotilanne on helpottanut. EU:hun on viime syksyn ja alkutalven aikana ostettu maailmanmarkkinoilta ennätysellisiä määriä nesteytettyä maakaasua (LNG) samalla, kun leuto talvi on vähentänyt kaasun tarvetta. Helmikuun 2023 lopulla maakaasun futuurihinta oli vastaavalla tasolla kuin joulukuussa 2021 ja samalla alempana kuin koko vuoden 2022 aikana. Maakaasun futuurihinta on tosin edelleen selvästi korkeammalla kuin vuosina 2020 ja 2021.

Raakaöljyn markkinahinta kävi vuonna 2022 korkeimmillaan kesäkuussa (Brent, 128 \$/barreli) ja kehitys on ollut sen jälkeen aleneva johtuen muun muassa maailman talustilanteen heikentyneestä näkymästä. Maaliskuun 2023 alussa raakaöljyn hinta oli painunut tasolle noin 85 \$/barreli ja oli alempana kuin koko vuoden 2022 aikana.

Euron arvo suhteessa Yhdysvaltojen dollariin kääntyi hiukan vahvistuvaan suuntaan marras- ja joulukuun 2022 aikana. Aiemmin syksyllä euron arvo oli heikentynyt samalle tasolle suhteessa dollariin. Yhdysvaltojen dollarin arvo on vahvistunut myös muihin valuuttoihin nähden. Valuuttakurssitilanne helpottaa EU:n vientitoimintaa, mutta toisaalta se kohottaa maatalous- ja elintarvikesektorilla tuotavien tuotantopanosten hintaa.

EU:ssa koko viime vuoden aikana tapahtunut elintarvikkeiden hintainflaation voimistuminen tasaantui vuoden lopulla. Tammikuussa 2023 se oli keskimäärin lähes 18 % korkeammalla verrattuna vuoden takaiseen. Tuotantopanosten (energia) loppuvuoden aikana tapahtunut hintojen aleneminen ei, ainakaan vielä, näy elintarvikkeiden hinnoissa.

EU:n maataloussektorilla on tällä markkinointikaudella ollut huoli peltolannoitteiden hintojen ja saatavuuden vaikutuksesta viljelyn kannattavuuteen, tuotantoalaan ja sadon määrään. Epätietoisuus koskee tämän vuoden peltokasvituotantoa ja on konkretisoitumassa nyt, kun viljelijät tekevät siihen liittyviä lannoitteiden hankintoja ja viljelypäätöksiä. Vuoden 2022 aikana EU:ssa oli poikkeuksellista lannoiteyritysten toimiminen vajaalla kapasiteetilla tai jopa tehtaiden seisottaminen. Lannoitteiden myyntiä myös ajoittain rajoitettiin. Taustalla on ollut lannoitteiden raaka-aineiden ja erityisesti maakaasun, josta saadaan typpilannoitteiden valmistuksessa tarvittavaa ammoniakkaa, ylikuumentunut

markkinatilanne ja saatavuushäiriöt. Maakaasun hinnan kääntyminen laskuun ja saatavuuden helpottuminen syyskuun 2022 jälkeen on osaltaan parantanut EU:n lannoiteteollisuuden tilannetta. Lannoitteiden hinnat EU:ssa ovat tammi- ja helmikuussa 2023 alentuneet jo alle kesäkuussa 2022 olleen hintatason.

Ukrainan rooli kansainvälisillä maataloustuotemarkkinoilla

Venäjän hyökkäystoiminta vaikuttaa suoraan Ukrainan rooliin kansainvälisillä maataloustuotemarkkinoilla. Kansainvälisen viljaneuvoston (IGC) helmikuussa 2023 julkaiseman arvion mukaan kuluvalle satokaudella (2022/23) Ukrainan viljan kokonaistuotanto (vehnä, maissi ja ohra) on noin 57 milj. tn, kun edellisellä kaudella se oli 85 milj. tn. Ukrainan viljojen vientiarvio tälle markkinointikaudelle on noin 35 milj. tn, kun viime kaudella vietiin reilu 48 milj. tn. IGC:n arvio on tehty sillä oletuksella, että viljaa pystytään viemään Ukrainasta jatkossakin myös Mustanmeren laivaväylää pitkin.

Rahtilaivaliikenne Ukrainan kolmesta merisatamasta on marraskuun alussa 2022 olleen häiriötilanteen jälkeen toiminut ilman keskeytyksiä. Rahtikustannus tällä YK:n johdolla sovitulla laivaväylällä (Black Sea Grain Initiative) on kuitenkin pysynyt yhä korkeana. Pullonkaulaksi väylällä on muodostunut Turkin rannikolla sijaitseva ja YK:n johdolla toimiva laivojen tarkastuspiste. Venäjä on Ukrainan mukaan tietoisesti hidastanut laivojen tarkastustoimintaa.

Laivaväylää koskeva Ukrainan ja Venäjän välinen sopimus päättyy nykyisellään 18.3.2023 ja sen jatkosta ei ole vielä varmuutta. YK ja Turkki ovat maaliskuun alussa 2023 aloittaneet sopimuksen jatkotunnusteluja, mutta varsinaiseen osapuolten väliseen neuvotteluvaiheeseen ei vielä ole päästy. Sopimukseen kytkeytyen Venäjä on toistuvasti kritisoinut, että länsivaltojen asettamat sanktiot Venäjän rahoitus-, logistiikka- ja vakuustoimintaa kohtaan haittaa heidän maatalous- ja lannoiteteotteiden vientiä, vaikka sanktiot eivät suoraan kohdistukaan niiden vientitoimintaan. Ukrainan toiveena on ollut, että sopimuksen kesto olisi pidempi ja että sen piiriin saataisiin enemmän sen vientisatamia.

Komissio ja jäsenvaltiot kehittävät edelleen viime toukokuussa avattujen, Ukrainasta EU:n jäsenvaltioiden kautta kulkevien, nk. solidaarisuuskaistojen toiminnan tehostamista. EU:ssa viljelijät Ukrainan viereisissä jäsenvaltioissa ovat viime kesästä lähtien olleet huolissaan sisämarkkinoille jäävästä ukrainalaisesta viljasta. Hinnaltaan edullisempi ukrainalainen vilja vie markkinaosuutta EU:ssa tuotetulta viljalta. Komissio koettaa löytää ratkaisua tähän paikalliseen markkinahäiriöongelmaan. Komissio on lisäksi esittänyt, että nykyistä väliaikaista päätöstä tuontitullien poistamista Ukrainasta tuotaville maataloustuotteille ja -jalosteille EU:hun jatketaan yhdellä vuodella. Uutena elementtinä komission ehdotuksessa huomioidaan nyt tuonnin aiheuttamat mahdolliset markkinahäiriöt ja ehdotetaan tullien palauttamista tarvittavin osin, jos niitä esiintyy.

Markkinatilanne EU:ssa

Komission helmikuussa päivittämä arvio EU:n tämän markkinointikauden viljojen tuotantoennusteeksi on 266 milj. tn ja suuruudeltaan se olisi 9,2 % viime kautta pienempi. Eri viljojen välillä suurin sadonalennus on tehty maissille (-29 %). Vehnän, EU:n pääviljan, satomäärä arvioidaan noin 2,4 % pienemmäksi ja ohralla se olisi viime vuoden kokoluokkaa. Vehnäsadon arvioidaan kuitenkin olevan hieman suurempi kuin keskimäärin viitenä viime vuonna. Komission uusimmassa arviossa EU:n viljan vientimäärä on 44 milj. tn, joka olisi noin 8 % viime kautta pienempi. Viljojen tuontimäärän arvioidaan sen

sijaan suurentuvan tasolle 34 milj. tn (+53 %) johtuen erityisesti pienemmästä maissisadosta. Komissio on uusimmassa arviossaan pienentänyt vientiä ja suurentanut tuontia verrattuna tammikuussa 2023 tehtyyn arvioon. EU:n viljojen kokonaisvarastojen kuluvaan kauden lopulla arvioidaan olevan runsas 46 milj. tn ja ne olisivat hieman alkuvarastoja pienemmät.

Komissio arvioi öljykasvien osalta EU:n tämän markkinointikauden rapsisadoksi 19,6 milj.tn ja verrattuna edelliseen kauteen, sato olisi lähes 15 % suurempi. Viime kesän helteisestä ja vähäsateisuudesta johtuen auringonkukan ja soijan satomäärät ovat sen sijaan viime kautta arviolta noin 11 ja 7 % pienempiä.

Komission mukaan EU:n syysviljojen ja –öljykasvien talvehtiminen on edennyt tähän saakka ilman merkittäviä ongelmia. Lumipeite on tänä talvena ollut vähäinen ja ellei vesisateita saada keväällä tarpeeksi, niin se voi johtaa siihen, ettei maaperän vesivaranto ole riittävä, kun kasvukausi alkaa.

Kotieläinsektorilla suurin markkinaheilahtelu on tapahtunut sianlihantuotannossa. Keväällä 2022 sianlihan hinnat lähtivät vahvistumaan, aiemman, vuonna 2021 olleen alonpohjan jälkeen. Syyskuun lopulla 2022 EU:n keskimääräinen teurashinta oli ennätyskorkea, lähes 214 €/100 kg. Sianlihan keskihinta aleni vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä maltillisesti. Uusin käänne hinnassa tapahtui tammikuun lopulla 2023, kun keskihinta lähti uudelleen vahvistumaan ja helmikuun lopulla se rikkoi jo aiemman ennätysen ollen 227 €/100kg. Verrattuna vuoden 2022 helmikuuhun, EU:n sianlihan keskihinta on nyt 62 % ja porsaiden 115 % korkeammalla. Sianlihan hinta maailman markkinoilla on ollut myös vahvistuvassa suunnassa. Hintakehitystä EU:ssa on tukenut viime vuonna sianlihan pienentynyt tuotantomäärä verrattuna edelliseen vuoteen (-5,2%), kohonneet tuotantokustannukset ja sektorin valmistautuminen tulevaan sesonkiin eli kesän grillikauden. Myös maailman markkinoilla sianlihan hinta on ollut nousujohteinen.

Sianlihan vientimäärä EU:sta aikavälillä tammi-marraskuu 2022 oli 15 % edellistä vuotta pienempi. Kiinan osalta vähenemää oli 43 %. Vienti EU:sta Kiinaan alkoi supistua jo kesällä 2021, kun sianlihan tuotanto Kiinassa alkoi kasvaa, Kiinan selviytyttyä siellä aiemmin olleesta afrikkalaisesta sikarutto (ASF) epidemiasta.

EU:ssa myös muiden kotieläintuotteiden tuottajahinnat ovat olleet aiempia vuosia selvästi korkeammalla. Esimerkiksi broilerin keskimääräinen teurashinta EU:ssa kävi syyskuussa 2022 ennätystasolla ja kääntyi sen jälkeen lievästi alenevaksi. Helmikuussa 2023 broilerin hintakehitys oli tasaantunut ja kuun lopussa se oli kääntynyt hienoiseen nousuun ollen 261 €/100 kg, joka on 15 % vuoden takaista korkeammalla. Maidon keskimääräinen tuottajahinta EU:ssa vahvistui tasaisesti koko vuoden 2022 ajan niin, että marraskuussa se oli ennätyselliset 57,8 €/100 kg. Joulukuun jälkeen keskihinta on kääntynyt hienoiseen laskuun ja tammikuussa 2023 se oli 56,3 €/100 kg. Maitojalosteilla hintakehitys on ollut valtaosin aleneva jo vuoden 2022 kesästä lähtien.

Korkeasta tuottajahintatasosta huolimatta aiempia vuosia selvästi korkeammalla olevat tuotantokustannukset heikentävät kotieläinsektorilla kannattavuutta. Tilanne on näkynyt tuotantomäärien alenemisena vuonna 2022.

Pitkittynyt ja viime syksynä uudelleen laajenemaan alkanut lintuinfluenssatilanne (HPAI) haittaa edelleen tuotantoa siipikarja- ja kananmunasektoreilla. Sianlihasektorilla afrikkalaisen sikaruton esiintymät joissakin jäsenvaltioissa rajoittavat niiden vientitoimintaa kolmansiin maihin ja tilanne heijastuu osaltaan sisämarkkinoiden toimintaan.

Maatalous- ja kalastusneuvoston 20.3.2023 keskustelu

Puheenjohtajavaltio Ruotsi on toimittanut tausta-asiakirjan 6926/23, jossa esitetään seuraavat kysymykset maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelua varten:

1. Mitä jäsenvaltiot näkevät nykyisen markkinatilanteen perusteella erityisinä ongelmina lyhyellä aikavälillä yksittäisille toimialoille ja minkälaisin toimenpitein niihin voitaisiin puuttua? Lisäksi millaisia haasteita jäsenvaltiot näkevät keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä?

2. Mitkä sianliha-alan reflektioryhmän johtopäätökset ovat erityisen tärkeitä ottaa huomioon? Onko olemassa hyviä esimerkkejä, joita voisit jakaa niistä toimenpiteistä, joita aiotte tai olette ottaneet käyttöön jäsenvaltioille osoitettujen suositusten johdosta?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 14.3.2023

EU-ministerivaliokunta 15.-17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Jukka Virolainen, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 206,
jukka.virolainen@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Pekka Sandholm, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 416,
pekka.sandholm@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023
EU/597/2022
EU/1449/2022

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-44

Schulman Markus

14.3.2023

Kauppaan liittyvät maatalouskysymykset - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee kauppaan liittyvistä maatalouskysymyksistä 20.3.2023. Maatalouden erityiskomitea valmisteli keskustelua 6.3.2023.

Suomen kanta

Suomi tukee komissiota meneillään olevien kauppasopimusneuvotteluprosessien pikaisessa loppuun saattamisessa. Olemassa olevia sopimuksia tulisi hyödyntää mahdollisimman hyvin ja laajasti toimeenpanon ja aktiivisten vienninedistämistoimien kautta. On tärkeää, että sopimusten vaikutuksia omaan tuotantoon seurataan aktiivisesti, ja että kumulatiivisiavaikutuksia arvioiva selvitys päivitetään.

Kaupalla ja kotimaisella tuotannolla on molemmilla tärkeä rooli ruokaturvan takaamisessa. Kaupalla on myös keskeinen rooli siinä, miten pystymme luomaan ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästä ruokajärjestelmästä EU:n sisällä kuin globaalisti. Toimia, joilla vaikutetaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamiseen tuontituotteille tulisi arvioida tapauskohtaisesti.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Ruotsi on laatinut maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelua varten kattavan tausta-asiakirjan 7279/23.

Tausta-asiakirjassa todetaan pandemiaan liittyvän kriisin ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan osoittaneen maatalous- ja kalastusneuvoston tärkeän täydentävän roolin EU:n kauppapolitiikan muotoilemisessa niissä asioissa, jotka liittyvät sen toimialaan. Lisäksi todetaan EU:n pelloilta pöytään strategiassa asetettu tavoite tulla globaaliksi johtajaksi ruoan kestävydessä.

Raportissaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamisesta tuontituotteisiin komissio tunnistaa kolme toisiaan täydentävää tapaa edistää terveys- ja ympäristöstandardeja: monenvälinen, kahdenvälinen ja autonominen tapa Maailman kauppajärjestön WTO:n ja muiden kansainvälisten sitoumusten puitteissa. Tausta-asiakirjan mukaan viime aikojen kriisi on korostanut kaupan tärkeyttä ruokaturvalle kotimaisen tuotannon rinnalla. Tausta-asiakirjassa kuvataan EU:n maatalous- ja elintarvikekaupan kehitystä ja annetaan katsaus ajankohtaiseen tilanteeseen keskeisissä kauppaneuvotteluissa.

Jäsenmaiden toivotaan esittelevän prioriteettejaan. Erityisesti ajatuksia toivotaan sen suhteen, miten EU:n maataloussektorin tuotteille voidaan varmistaa lisää markkinoillepääsyä.

WTO:n maatalousneuvottelut

Seuraava WTO:n ministerikokous tullaan järjestämään Yhdistyneissä arabimiraateissa helmikuussa 2024 ja kokoukseen tähtäävä valmistelutyö on alkanut. Maatalouskaupan vapauttamisesta ei edellisessä kokouksessa saavutettu merkittävämpää tulosta ja kokonaisuudesta onkin jälleen muodostumassa keskeinen neuvotteluaihe. Neuvotteluprosessi on kuitenkin toistaiseksi ollut pysähdyksissä johtuen neuvottelupuheenjohtajan valintaan liittyvistä erimielisyyksistä.

Helmikuussa 2023 puheenjohtajasta saavutettiin yksimielisyys, ja puhetta erityisistunnossa johtaa nyt Turkin suurlähettiläs Alparslan Acarsoy. Neuvotteluelimenä toimiva maatalouskomitean erityisistunto kokoontui ensimmäiseen ministerikokouksen jälkeiseen kokoukseen 27.2.2023.

Ruokaturva on kriisin myötä noussut neuvottelujen keskeiseksi kysymykseksi, mutta käsitykset siitä, miten ruokaturvakysymykset tulisi huomioida kauppasäännöissä vaihtelevat voimakkaasti. Uusia painotuksia ovat myös ympäristöllinen kestävyys ja läpinäkyvyys, mutta keskeiset vuosia säilyneet erimielisyydet tuista, markkinoillepääsystä ja vientikilpailusta ovat oleellisilta osin ennallaan ja kytkeytyvät vahvasti niin ruokaturvaan kuin muihin uudempiin kysymyksiin. Perinteisistä kolmesta pilarista suurimmat odotukset kohdistuvat kauppaa vääristävään tukeen, mutta neuvottelujen edistämiseksi haetaan uusia etenemistapoja. Vuoden 2024 ministerikokous ei tule olemaan neuvottelujen päätepiste.

Kesän 2022 ministerikokouksen tuloksena syntyneeseen ruokaturvan heikentymistä koskevaan julkilausumaan sisältyi vähiten kehittyneiden ja nettoruoantuojakehitysmaiden haasteita koskevan työohjelman käynnistäminen WTO:n säännöllisessä maatalouskomiteassa. Työohjelman sisällöstä ja organisoinnista päätettiin marraskuussa 2022. Ruokaturvaa koskevia teemoja käsitellään perustetussa työryhmässä. Säännöllisen kokouksen keskustelut eivät käsittele neuvottelukysymyksiä, vaan olemassa olevien sääntöjen toimenpanoa.

Kesän 2022 ministerikokouksessa hyväksyttiin myös erillinen terveys- ja kasvinsuojelutoimia (SPS) koskeva ministerijulistus, jossa nostetaan esille mm. SPS-sopimuksen merkitystä ja tulevaisuuden haasteita. Julistukseen sisältyi sopimuksen toimeenpanoon

liittyviä haasteita tarkasteleva ohjelma, jonka työ on käynnissä. Työohjelman tarkoitus ei kuitenkaan ole sopimuksen muuttaminen. EU on halunnut painottaa uusia haasteita ja pitää esillä mm. kestäviä ruokajärjestelmiä ja One health –lähestymistapaa.

EU:n ja Uuden Seelannin välinen vapaakauppasopimus

EU:n ja Uuden-Seelannin väliset neuvottelut vapaakauppasopimuksesta saatiin päätökseen kesäkuun lopulla 2022. Voimaan tullessaan sopimus poistaa tullit kaikelta EU:n maatalousvienniltä Uuteen-Seelantiin. EU:n tuonnissa herkkien tuotteiden, kuten naudanlihan, lampaanlihan, juuston, voin ja maitojauheen markkinoillepääsy toteutetaan avaamalla tullikiintiöitä Uudesta-Seelannista peräisin oleville tuotteille. Sopimus sisältää kestäviä ruokajärjestelmiä ja eläinten hyvinvointia koskevan kappaleen, jolla edistetään yhteistyötä maiden välillä. Helmikuussa 2023 komissio lähetti sopimuksen neuvostolle allekirjoittamista varten.

EU:n ja Australian väliset vapaakauppaneuvottelut

Neuvottelut jatkuvat ja komission tavoitteena on niiden päättäminen kuluvan vuoden aikana. Ranska ja joukko saman mielisiä jäsenmaita esittelivät tammikuun 2023 maatalouden erityiskomiteassa ja kauppapolitiikkakomiteassa vaatimuksiaan eräiden tuotteiden tullimyönnytysten ehdollistamiseksi kestäville tuotantotavoille. Maataloutta koskevat ratkaisut ovat kauppaneuvotteluissa usein jääneet neuvottelujen ratkaisuvaiheisiin.

Muut kauppasopimukset ja autonomiset toimet

Heinäkuussa 2022 EU teki päätöksen yksipuolisten tullietuuksien myöntämisestä Ukrainalle vuoden määräajaksi. Ukrainan vientiin EU:iin ei sovelleta tulleja tai kiintiöitä. Komissio on antanut neuvostolle ehdotuksen yksipuolisten myönnytyksen jatkamiseksi vuodella, niiden päättyessä kesäkuussa. Komission ehdotuksesta keskustellaan parhailaan.

Neuvottelut vapaakauppasopimuksista jatkuvat Indonesian ja Intian kanssa. Keskeytetynä olevia vapaakauppasopimusneuvotteluja Thaimaan kanssa suunnitellaan jatkettavaksi. Nopeita tuloksia ei ole odotettavissa. EU:n ja MERCOSUR-ryhmän välillä saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys vapaakauppasopimuksesta jo kesällä 2019, mutta sopimuksen hyväksyminen ei ole edennyt. Komissio on työstänyt sopimukseen liittyvää kestävästä kehitystä koskevaa juridista lisäinstrumenttia, joka voisi edistää sopimuksen hyväksyttävyyttä EU:ssa. EU:n ja Chilen välisen sopimuksen päivittämisestä osapuolet pääsivät sopuun vuoden 2022 lopulla. Sopimus sisältää markkinoillepääsyn parannuksia maataloustuotteille.

Helmikuun lopulla 2023 EU ja Yhdistynyt kuningaskunta (UK) saavuttivat periaatteellisen sovun Pohjois-Irlannin protokollan soveltamisesta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 14.3.2023

EU-ministerivaliokunta 15.-17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

7279/23

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Markus Schulman, MMM/RO/EUKA, puh. 029 516 2475,
markus.schulman@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

Liitteet -

Viite -

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-45

Muroma Hanna, Uusitalo Laura

14.3.2023

Maatalous- ja kalastusneuvoston 20.3.2023 muut asiat

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 20.3.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvoston muissa asioissa käsitellään komission, puheenjohtajavaltion ja jäsenvaltioiden tiedotusasioita.

Suomen kanta

Suomi ottaa asiat tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

**a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)**

Asetus luonnon ennallistamisesta – maa- ja metsätalousnäkökohdat

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Luonnon ennallistamista koskevassa asetuksessa asetettaisiin yleinen tavoite edistää luonnon monimuotoisuuden ja häiriönsietokyvyn jatkuvaa, pitkäaikaista ja kestävästä elpymistä EU:n maa- ja merialueilla ennallistamalla ekosysteemejä sekä edistää ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien unionin tavoitteiden saavuttamista ja sen kansainvälisten sitoumusten täyttämistä.

Asetuksessa säädettäisiin luonto- ja lintudirektiivin sekä vesipuite- ja meristrategiapuite-direktiivin velvoitteiden täyttämisen tehostamiseksi määräajoista saavuttaa direktiiveissä asetettuja tavoitteita sekä täydennettäisiin niitä luonnon tilan parantamisen kannalta tärkeillä velvoitteilla ja uusilla tavoitteilla. Lisäksi asetuksella edistettäisiin unionin biodiversiteettistrategian toteutusta koskien pölyttäjien suojelemista sekä luonnon tilan parantamista kaupunki-, maatalous- ja metsäympäristöissä sekä virtaavissa vesissä.

Ehdotuksessa esitetään tavoitteiden saavuttamiseksi systemaattista lähestymistapaa, jossa kukin jäsenmaa laatii kansallisen ennallistamissuunnitelman, jossa määriteltäisiin keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmien toteutusta seurattaisiin raportoinnin avulla.

b) Sianlihaa käsittelevän eurooppalaisen mietintäryhmän (European Pigmeat Reflection Group) raportti

Komission tiedotusasia

Helmikuussa 2022 komissio asetti työryhmän selvittämään sianlihantuotannon tulevaisuutta. Tehtävänä oli perinpohjaisesti analysoida sektorin kehitystä ottaen erityisesti huomioon tuotannon kestävyys. Taustalla oli sektorin kokemat vaikeudet vientimarkkinoilla, eläintautien leviäminen (ASF), COVID- pandemian aiheuttamat ongelmat ja tuotantopanosten hintojen nousu. Myöhemmin vielä Venäjän hyökkäys Ukrainaan lisäsi haastetta.

Työryhmässä olivat edustettuina jäsenvaltioiden asiantuntijat ja hyvin laaja-alaisesti erilaiset sidosryhmät. Työryhmä kokoontui seitsemään webinaariin ja kuuli 65 esitystä eri sektoreiden asiantuntijoilta, tutkijoilta ja edunvalvoilta. Komission virkamiehet laativat työstä raportin, jonka työryhmä jätti tammikuussa 2023 komissaari Wojciechowskille.

Työryhmä teki 24 esitystä sektorin kehittämiseksi koskien sosioekonomista kehittämistä, ympäristö- ja ilmastohaasteita, tutkimusta ja innovaatioita sekä eläinten terveyttä ja eläinten hyvinvointia. Tavoitteena on taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä markkinaehtoinen sianlihasektori EU:ssa.

Toimenpiteiden kirjo on laaja ja niiden toimeenpano on sektorin haaste, johon tarvitaan julkista tukea, mutta myös sektorin omaa aktiivisuutta ja neuvontaa.

c) Tiedonanto ”Pölyttäjiä koskevan EU:n aloitteen tarkistaminen – Pölyttäjien olosuhteiden parantaminen”

Komission tiedotusasia

Komission tiedonannossa esitetään pölyttäjiä koskevan EU:n aloitteen tarkistettu toimintakehys. Se perustuu kattaviin sidosryhmäkuulemisiin sekä Euroopan parlamentilta, neuvostolta, alueiden komitealta ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimelta saatuun palautteeseen. Toimintakehyksessä esitetään toimia, joita EU:n ja sen jäsenvaltioiden on toteutettava pölyttäjien vähenemisen pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Tarkistaminen on jatkotoimi komission vuonna 2021 toteuttamalle uudelleentarkastelulle, jossa arvioitiin pölyttäjiä koskevan aloitteen täytäntöönpanon edistymistä. Aloitteen tarkistaminen on myös jatkotoimi luonnonvaraisten pölyttäjien suojelemiseksi toteutetuista EU:n toimista julkaistulle Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomukselle.

Tarkistetussa aloitteessa on kolme painopistealuetta.

PAINOPISTE I: Pölyttäjien vähenemistä sekä sen syitä ja seurauksia koskevan tietämyksen parantaminen

Tarvitaan EU:n laajuinen, kattava seurantajärjestelmä, joka perustuu luotettavaan tieteelliseen tietoon. Jäsenvaltioiden tulisi käyttää tätä standardoitua menetelmää vuosittaisessa pölyttäjäkantojen seurannassa. Myös muita tekijöitä, kuten pölyttäjien elinympäristöjä ja niihin vaikuttavia ympäristötekijöitä olisi seurattava.

PAINOPISTE II: Pölyttäjien suojelun parantaminen ja niiden vähenemiseen johtavien syiden torjuminen

Suojelualueet ja tarkoituksenmukainen maankäytön suunnittelu ovat pölyttäjälajien runsaan monimuotoisuuden suojelun perusta. Komissio laatii parhaillaan kolmea suojelusuunnitelmaa, jotka koskevat uhanalaisten pölyttäjälajien tiettyjä ryhmiä. Kaksi suunnitelmista kattaa koko EU:n maatalous- ja metsämaiset ja kolmas tietyn maantieteellisen alueen eli Kanariansaaret. Erilaisia kokonaisvaltaisia ratkaisuja tulee kehittää pölyttäjäkantojen ennallistamiseksi. Tarvitaan mm. ekologisia käytäviä, elinympäristöjen pirstoutumisen torjumista, Natura 2000 –alueiden hoitosuunnitelmia, enemmän agroekologisia käytäntöjä viljelyssä, torjunta-aineiden käytössä harkintaa, maatilojen neuvonnan lisäämistä ja tiedon karttumiseksi rahoituslähteitä. Yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelmien pölyttäjiä suosivia toimia nostetaan esiin tiedonannossa.

PAINOPISTE III: Yhteiskunnan aktivoiminen sekä strategisen suunnittelun ja yhteistyön edistäminen kaikilla tasoilla

Edellisten kahden painopisteen mukaisten toimien täytäntöönpano edellyttää kaikkien asianomaisten toimijoiden, kuten tutkijoiden, päätöksentekijöiden, kansalaisten, viljelijöiden ja yritysten, laajaa aktivointia.

d) EU:n ja Marokon välisen kalastuskumppanuussopimuksen pöytäkirjan tulevaisuus

Latvian, Liettuan ja Puolan valtuuskuntien tiedotusasia

EU:n ja Marokon välisen kalastuskumppanuussopimuksen toimeenpanevan pöytäkirjan soveltamisen määräaika umpeutuu heinäkuussa 2023. Määräajan umpeutuessa kalastus Marokon vesillä loppuu, mikäli voimassa olevaa pöytäkirjan soveltamisaikaa ei jatketa tai uutta pöytäkirjaa ole saatu neuvoteltua määräaikaan mennessä.

EU:n ja Marokon välinen kalastuskumppanuussopimus on yksi keskeisimmistä EU:n kalastussopimuksista. Niistä kalastuskumppanuussopimuksista, joissa EU maksaa kalastusmahdollisuuksista kolmannen maan vesillä, Marokon kanssa neuvoteltu pöytäkirja on kaikkein kallein. Kalastuskumppanuussopimuksen puitteissa noin 10 jäsenvaltiota kalastaa Marokon vesillä.

Ottaen huomioon EU:n tuomioistuimessa avoinna olevat kanteet Polisario vastaan neuvosto (T-344/19 ja T-356/19), Kiina ja Venäjän kalastuslaivastojen kiinnostuksen alueeseen sekä EU:n ja Mauritanian välisen kalastussopimuksen, Liettuan, Latvian ja Puolan delegaatiot haluavat komission riittävän ajoissa ennen pöytäkirjan määräajan umpeutusta ryhtyvän toimiin nykyisen pöytäkirjaan soveltamisen jatkamiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto 14.3.2023

EU-ministerivaliokunta 15.-17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 17.3.2023 (kirjallinen menettely)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

a) Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta 22.6.2022 (COM(2022) 304 final)

b) Työryhmän raportti: https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-01/report-european-pig-reflection-group_en.pdf

c) Komission tiedonanto: Pölyttäjiä koskevan EU:n aloitteen tarkistaminen - Pölyttäjien olosuhteiden parantaminen 24.1.2023 (COM(2023) 35 final)

d) Asiakirjat 7107/23 PECHE 69, MAMA 39

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

a) Erityisasiantuntija Johanna Vanhatalo, MMM/RO/MARY, johanna.vanhatalo@gov.fi, puh. 0295 162 177

Kansainvälisten asiain neuvos Teemu Seppä, MMM/LVO/LUVE, teemu.seppa@gov.fi, puh. 0295 162 158

Ympäristöneuvos Olli Ojala, YM, olli.ojala@gov.fi puh. 0295 250 039

Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, YM, puh. leila.suvantola@gov.fi, 0295 250 433

Hallitussihteeri Jenni Korhonen-Pereira Coutinho, YM, Jenni.Korhonen-Pereiracoutinho@gov.fi puh. 0295 250 397

b) Neuvotteleva virkamies Pekka Sandholm, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 416, pekka.sandholm@gov.fi

c) Neuvotteleva virkamies Marjukka Mähönen, MMM/RO/EUKA, marjukka.mahonen@gov.fi, puh. 0295 162 128

Erityisasiantuntija Pirjo Kuusela, MMM/RO/MY, pirjo.kuusela@gov.fi, puh. 0295 162 138

d) Neuvotteleva virkamies Heikki Lehtinen, MMM/LVO/EKY, heikki.lehtinen@gov.fi, puh. 0295 162 433

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

Liitteet -

Viite -

Litteet -